

Т. Недашківська,
кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри інформаційної політики НАДУ

Нові термінологічні поняття у професійній картині світу державних службовців

Проголошений Україною курс на інтеграцію у європейську спільноту передбачає запровадження стандартів реальної демократії, інформаційного суспільства, соціально орієнтованого ринкового господарства, базованого на засадах верховенства права й забезпечення прав та свобод людини і громадянина [1, с. 7]. Процес реформування має на меті поетапне створення такої системи державного управління, яка забезпечить утвердження України як розвиненої, правової, цивілізованої, конкурентоспроможної європейської держави з високим рівнем життя, соціальних стандартів та демократії, і потребує реалізації завдань в частині, що стосується публічного адміністрування [2]. Відтак, паралельно зі звичним терміном "державне управління" все активніше функціонує термін "публічне адміністрування", який з'явився у результаті запозичення з англійської мови.

У вітчизняних дослідженнях публічне адміністрування прямо пов'язується з більш широким поняттям публічної сфери. "У вузькому аспекті вона, за визначенням Юргена Хабермаса, "означає, перш за все, ту сферу соціального життя, в якій формується суспільна думка". У широкому аспекті публічна – це сфера реалізації властивих будь-якому суспільству інтересів, тобто суспільних інтересів у цілому" [3, с. 17]. Практичний зарубіжний досвід доводить, що публічну сферу і публічне адміністрування необхідно розглядати системно, враховуючи, що "публічне адміністрування – це діяльність із здійснення функцій публічної сфери, що забезпечують взаємодію суспільства, влади та економіки з метою досягнення суспільних інтересів" [3, с. 18], а "спроби поділити публічне адміністрування, у тому числі на державне управління та місцеве самоврядування, тобто на державну і самоврядну складові, є штучними" [3, с. 19].

У значеннєвому полі публічної сфери знаходяться також поняття "публічна служба", "публічна адміністрація" та похідні від них "публічний адміністратор",

"цивільний службовець". Перші функціонують як терміни, другі здебільшого як професійні поняття, переважно в усному вживанні.

Нечітко окреслений об'єм та незамкнене значення понять закономірно зумовлюють необхідність пошуків загально прийнятної системи дефініцій та призводять до формування невизначеного сприйняття термінів державними службовцями.

У дослідженні особливостей сприйняття державними службовцями термінів та професійних понять сфери державного управління ми використали вільний асоціативний експеримент, в ході якого опитуваним пропонувався список слів (стимулів), перша реакція на які фіксується і аналізується як відображення у свідомості людини уявлення про стимул. Стимульні лексеми добиралися з урахуванням їх впливу на формування нового суспільно значущого образу управління. Тому, на відміну від традиційного стимульного списку, що складається з окремих слів, ми включили до нього деякі словосполучення термінологічного характеру, зокрема, *цивільний службовець публічний адміністратор* та *публічне адміністрування*. Такі сполуки мають зв'язане значення, яке набуває специфічного характеру, оскільки завдяки сучасним вимогам демократизації управлінського процесу швидко поширюються не лише серед фахівців (як терміни), а й серед решти мовців (як суспільно-політичні поняття, що в умовах демократичних процесів у суспільстві стають особливо значущими і так чи інакше впливають на свідомість людей).

Ядро денотативного фрагмента асоціативного значення поняття "публічне адміністрування" утворюється асоціатами 'управління', 'державне управління', 'державна служба', 'керівництво', тобто сприймаються як синонімічні номінації стимулу. Периферійні компоненти окреслюють сферу діяльності 'політика', 'контроль', 'нагляд', 'забезпечення', 'перевірка', 'налагодження', 'проведення', 'навчання', 'облік', 'реклама', 'розробка', діяча – 'посадовець', 'депутат', 'прем'єр', атрибути роботи – 'територія', 'план', 'комп'ютер', 'контора', 'вибори', 'виступ', а також емоційну оцінку концепту – 'негатив', 'непрофесійно', 'перепони', 'немає', 'нове'.

Ядро асоціативного значення поняття "публічний адміністратор" у денотативному фрагменті сформоване лише трьома елементами 'керівник', 'управлінець' та 'державний службовець', які входять до семантичної сфери "діяч та

діяльність". Інші реакції цієї сфери поширюють парадигму уявлення на периферію значення і є конкретними номінаціями діяча: 'політик', 'президент', 'замміністра', 'міністр', 'менеджер', 'голова', 'Кучма', 'секретар', 'консультант', 'масовик-PR', 'розпорядник', 'координатор' та ін. – та сфери діяльності: 'прес-служба', 'преса', 'піар', 'державне управління', 'суд' тощо.

У денотативному ядрі асоціативного значення поняття "цивільний службовець" лише два асоціати, один з яких є синонімом до стимула – 'державний службовець', а другий – 'громадянин' – контекстуальним антонімом, оскільки в досліджуваній професійній сфері державні службовці мають надавати, а громадяни споживати управлінські послуги. То ж ці реакції виявляють професійне сприйняття інформантами стимульного поняття.

Сприйняття державними службовцями аналізованих термінологічних понять базується на основі ядра асоціативного значення узагальнюючого поняття управлінець, яке включає компоненти 'керівник', 'начальник', 'директор', 'службовець', 'менеджер', 'держслужбовець', 'державна служба'. Лексичне значення загальноживаного слова суттєво впливає на усвідомлення термінів, окреслюючи спільне поле асоціативних значень стимульних понять.

Нові термінологічні поняття утворюються в результаті трансформації змісту традиційних та запозичення з іншомовних систем. У зв'язку з цим великого значення набуває процес сприйняття й усвідомлення державними службовцями значення нових термінів, що впливає на розуміння професійної компетентності та результативність роботи.

Список використаних джерел

1. Сороко В.М., Вишневський А.В., Рогожин О.Г. Діяльність публічної адміністрації з надання послуг українському суспільству: Монографія / За наук. ред. канд. філос. наук Ю.А. Привалова. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 180 с.
2. Шляхи удосконалення надання публічних послуг громадянам у контексті децентралізації владних повноважень. –<http://www.niss.gov.ua/Monitor/Juni/8.htm>
3. Організація та функціонування публічної адміністрації: Методичні розробки для практичних, семінарських занять та самостійної роботи слухачів експериментальної програми підготовки магістрів за спеціальністю – 8.150000

"Державне управління" (магістр публічного адміністрування) / Уклад.
О.І. Гріценко, С.М. Коник, І.Г. Сурай. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 48 с.